

Bydgoszcz, 2.08.2021

Dr hab. Paweł Malendowicz, prof. uczelni
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
Wydział Nauk o Polityce i Administracji
p.malendowicz@ukw.edu.pl

**Recenzja osiągnięcia naukowego i dorobku dr Iwony Jakimowicz-Pisarskiej
sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie
nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji**

Niniejsza recenzja została sporządzona w odpowiedzi na uchwałę Rady Naukowej Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Warszawie nr 135 z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji dr Iwony Jakimowicz-Pisarskiej.

Przedmiotem recenzji jest dokumentacja przekazana przez Instytut Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk dotycząca postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Iwony Jakimowicz-Pisarskiej.

Podstawą oceny jest art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2020 poz. 85 ze zm.). Ocena obejmuje wskazane przez Habilitantkę osiągnięcie, tj. monografię pt. *Meandry europejskiego państwa narodowego na przykładzie Grecji* (Wydawnictwo Akademickie Akademii Marynarki Wojennej, Gdynia 2020), a ponadto Jej aktywność naukową i związaną ze szkolnictwem wyższym.

Sylwetka naukowa Habilitantki

Iwona Ewa Jakimowicz-Pisarska (do 2016 r. Jakimowicz-Ostrowska) w 2002 r. ukończyła studia magisterskie na kierunku politologia na Uniwersytecie Gdańskim. W 2007 r. uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii. Tytuł Jej rozprawy doktorskiej to *Mniejszości narodowe w Gdyni w latach 1944-2005* (w autoreferacie Habilitantka błędnie zapisała tytuł, rozpoczynając wyraz „narodowe” wielką literą). Na podstawie autoreferatu Habilitantki można stwierdzić, że w latach 2005-2008 była asystentem w Instytucie Nauk Społecznych Akademii Marynarki Wojennej, w latach 2008-2019 pracowała na stanowisku adiunkta w Instytucie Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych tejże Akademii, zaś od 2019 r. jest wykładowcą w

Katedrze Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych AMW w Gdyni.

Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe Habilitantka wskazała książkę pt. *Meandry europejskiego państwa narodowego na przykładzie Grecji* (Wydawnictwo Akademickie Akademii Marynarki Wojennej, Gdynia 2020). W autoreferacie (s. 2) Habilitantka jednakże błędnie zapisała tytuł własnej książki (*Meandry europejskiego państwa narodowego. Przykład Grecji* – taki tytuł nie figuruje ani na okładce i stronie tytułowej dostarczonej książki, ani w wykazie tytułów połączonych katalogów Biblioteki Narodowej). Książka została wydana przez wydawnictwo Akademii Marynarki Wojennej znajdujące się na liście wydawnictw ujętej w komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 stycznia 2019 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe. Liczy 327 stron.

Treść książki jest zgodna z tematem określonym w tytule. Struktura pracy jest poprawna (z poniższymi zastrzeżeniami dotyczącymi treści). Monografia składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia, bibliografii oraz wykazów rysunków i tabel. Kolejność rozdziałów jest poprawna.

Autorka prawidłowo rozpoczęła monografię od wyjaśnienia terminu „meander”, odnosząc go do Grecji. Następnie przyrównała ów meander do procesów opisywanych w monografii. Sformułowała także hipotezę badawczą, a następnie hipotezy szczegółowe odnoszące się do kolejnych części książki. Wskazała pole badawcze (Grecję) ale uzasadniając wybór tego państwa dopuściła się nadużycia. Otóż napisała: „W całej książce Europa i europejskość są ściśle związane z obszarem zmieniającej się w czasie i przestrzeni najpierw Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, a następnie Unii Europejskiej” (s. 12). Zawężenie terminów „Europa” i „europejskość” do obszaru Unii Europejskiej (UE) nie jest właściwe. Nie chodzi tylko o to, że mieszkańcy spoza państw tworzących UE też są Europejczykami, ale o to, że można odnieść wrażenie, że Habilitantka pisząc w dalszej części książki (s. 26) o postmodernizmie zanegowała europocentryczną perspektywę analizy historii i współczesności, a tymczasem sama przyjęła taką perspektywę w znaczeniu zawężenia Europy do UE. Ponadto posługując się w książce terminami „Europa” i „Stary Kontynent” niekiedy nie wiadomo, co ma na myśli. Z kontekstu treści wynika, że nieraz ma na myśli w istocie to, co deklarowała, a więc obszar UE, a niekiedy obszar całego kontynentu. Czytelnik musi jednak domyślać się, o co Autorce chodzi. Przykładem jest fragment: „specyfika tego państwa [Grecji] i jego kultura polityczna czynią je wyjątkowym miejscem na mapie Starego

Kontynentu” (s. 21) – tzn. całej Europy czy zgodnie z deklaracją tylko UE? Gmatwa i komplikuje to treść monografii i jej zrozumienie, a przecież Habilitantka odwołując się do postmodernizmu właśnie „zrozumienie” postawiła sobie za cel.

We wstępie Autorka uznała, że „Celem pracy jest zatem raczej dekonstrukcja funkcji państwa (...) i poszukiwanie odpowiedzi na pytanie (...)” (s. 12). Tymczasem dekonstrukcja i poszukiwanie odpowiedzi powinny służyć osiągnięciu celu, a nie być celem. Oczywiście Habilitantka miała prawo z poszukiwań uczynić cel, ale w opinii recenzenta to mylenie drogi do celu z samym celem. Odpowiedź, a nie poszukiwanie odpowiedzi, powinna stanowić cel książki, która ma być traktowana jako osiągnięcie naukowe.

Habilitantka wskazała także metody badawcze, w tym analizę systemową. Nie zdefiniowała jednak systemu, który zbadała, nie określiła jego granic (obszar Grecji czy UE to tylko jego geograficzne granice), nie określiła także jego elementów. Odnosząc się do obszarów: politycznego, ekonomicznego i społecznego (a właściwie w ostatnim rozdziale – kulturowego) potraktowała je rozdzielnie, co jest anachronizmem. Tych sfer nie można traktować w ten sposób. Przenikają się one, są powiązane i wzajemnie uwarunkowane, czego zresztą dowiodła w monografii. Autorka wskazała także metodę „historyczną”, co może budzić wątpliwości. Co ciekawe, napisała, że „w badaniach odwołano się do licznych obserwacji nieuczestniczących” (s. 13), które prowadziła w latach 2008-2018. Obserwacja to ważna i wartościowa technika badań empirycznych. Dzięki niej książka zyskała na wartości. Jednakże jak wyjaśnić to, że 8 stron dalej i w autoreferacie napisała, że prowadziła obserwację uczestniczącą? Recenzent nie wie zatem, jaką technikę zastosowała.

Habilitantka we wstępie interesująco określiła postulaty, których osiągnięciu książka miałaby służyć. Nie można mieć do tego zastrzeżeń, gdyż nauka właśnie pełni rolę służebną wobec społeczeństwa. Jednakże ich treść (s. 15) świadczy o tym, że Habilitantka reprezentuje neoliberalny pogląd, a współczesne procesy polityczne dowodzą, że tendencje na świecie są odwrotne niż te, które promuje neoliberalizm. Nie dąży się wcale do ograniczania funkcji państwa, jak było to jeszcze niedawno, ale są one odtwarzane i wzmacniane. To państwa pełnią w świecie nadal istotną rolę. Dowiodła tego choćby pandemia w roku 2020 (już po wydaniu książki).

Istotna uwaga odnosząca się do tej części książki dotyczy jednak innego założenia. Otóż Autorka przyjęła, iż książka to studium przypadku (a w istocie – przykład) dotyczące państwa, jakim jest Grecja, funkcjonującego w kontekście europejskim. Jednocześnie wymieniła wiele cech różnicujących Grecję od innych państw UE (s. 16), co wzbudza wątpliwości, czy to założenie jest prawidłowe, tzn. oparte na poprawnie dobranych

przesłankach i kryteriach. Stosując deklaratywną argumentację i specyficzny język starała się uzasadnić swój wybór. Jednakże pod koniec wstępu sama przyznała, że „część zjawisk i procesów” w Grecji da się porównać do innych państw UE (s. 21). Nie wiadomo jednak, jak wielka to część. Z innych fragmentów można wnioskować, że Grecja nie jest przykładem właściwym do analizy jako reprezentatywna egzemplifikacja państwa europejskiego, jest to bowiem państwo specyficzne, małe i peryferyjne. Tymczasem zgodnie z zamierzeniem sformułowanym przez Habilitantkę, przykład Grecji miał posłużyć ukazaniu wybranych funkcji państwa narodowego w ponowoczesnej rzeczywistości Europy (s. 45-46). Jednakże przekładanie wyników badań nad Grecją na Europę (zob. zakończenie) jest dyskusyjne bez określonych zastrzeżeń z uwagi na cechy, sytuacje i procesy różnicujące państwa UE. Być może lepiej byłoby jednak nie traktować Grecji jako „przykładu”, który miałby temu służyć, ale jako „autonomiczny przypadek”. Wówczas monografia stanowiłaby znaczące dzieło o tym państwie, zwłaszcza, że na kartach trzech ostatnich rozdziałów Autorka dała się poznać jako osoba o wysokich kompetencjach w zakresie wiedzy o Grecji, w tym o jej historii i współczesności. Można jednakże potraktować zamierzenie Autorki i konkluzje opisane w zakończeniu jako formę prospektywizmu i horyzontalizmu analiz i wnioskowania. Wówczas można uznać poprawność Jej założeń, tez i analiz. Należało to jednak w książce, we wstępie, jasno i precyzyjnie sformułować. Te same uwagi dotyczą analiz przeprowadzonych w rozdziale 1 (s. 50-51) i rozdziale 2 (s. 64). Aż w trzech częściach pracy Habilitantka uzasadniała wybór Grecji, powtarzając podobne argumenty na rzecz przekonania czytelnika o trafności tego zabiegu, a w rozdziale 2 stwierdziła, że „Grecja może służyć za model dla innych państw europejskich” (s. 64).

We wstępie Habilitantka prawidłowo określiła i uzasadniła cezurę pracy (s. 17). Prawidłowo wskazała łącznie ujmowane procesy integracji i dezintegracji europejskiej (s. 18) i zapewne na podstawie obserwacji wskazała poprawnie, że stosunek Greków do ich państwa to stosunek „do obcego” (s. 18). To ostatnie sformułowanie znowu potwierdza, że wybór Grecji jako studium przypadku, a właściwie przykładu w kontekście europejskim, został oparty na wątpliwych przesłankach. Autorka napisała dalej, że „Tak postrzegane państwo greckie oraz uwypuklone przez kryzys mankamenty działania struktur państwowych pozwalają na posłużenie się przykładem Grecji w analizie wydolności politycznej państwa” (s. 19) – jak wnioskować można dalej – w kontekście innych państw narodowych w Europie (tzn. UE). To jednak wysoce dyskusyjne.

Najistotniejsze uwagi do wstępu dotyczą stron 20-21. Nie wiadomo dlaczego Autorka powtórzyła cele, opis metod badawczych i technik (tu już jednak wymieniała obserwację

uczestniczącą). Czytelnik zapoznając się z tą częścią monografii czyta po raz drugi to, co czytał kilka stron wcześniej. Zrozumienie treści wstępu, ale i kolejnych części książki, komplikuje ponadto stosowanie terminu „państwo narodowe” w liczbie pojedynczej.

Pod koniec wstępu Habilitantka stwierdziła, że praca stanowi opracowanie politologiczne (s. 21). Recenzent nie neguje tego, gdyż przedmiotem książki są państwa narodowe, a w istocie państwo greckie. Państwo jest organizacją, którą należy analizować w kategoriach „polityczności pierwotnej”. Jednakże Autorka sama nie uzasadniła tego dostatecznie, dlatego to opracowanie politologiczne. Sama deklaracja „politologiczności” to za mało, a w tym przypadku lepiej byłoby nawet zrezygnować z tej deklaracji z uwagi na powyższą argumentację.

W ocenie wstępu książki nie można także pominąć tego, iż brakuje w nim wyjaśnienia terminu „funkcja”, a przecież książka dotyczy funkcji państwa. Są one opisywane w dalszych częściach monografii. Analiza wstępu wskazuje także na deficyty w zakresie doboru najnowszej literatury politologicznej, w tym dotyczącej teorii polityki, teorii państwa i kategorystyki politologicznej.

Rozdział 1 monografii został zatytułowany *Postmodernizm jako narzędzie metodologiczne*. Dyskusyjne jest jednak traktowanie postmodernizmu jako narzędzia. Autorka prawidłowo i trafnie opisała w nim swoją postawę badawczą (s. 25). Poprawnie wskazała, że badacz jest częścią badanej rzeczywistości i że interpretacja jest uwarunkowana miejscem i czasem (s. 27), co nie jest wprawdzie odkryciem, ale ważne jest, że zostało to przez Habilitantkę dostrzeżone. W tym kontekście docenić należy zastosowanie obserwacji jako techniki badawczej.

Niepokojące jest jednak, że Autorka powołuje się na opinie innych autorów bez głębszej refleksji nad nimi. Przykładem może być przytaczanie cech ponowoczesnego świata według Roberta Coopera (s. 31). Niektóre z nich nie licują ze stanem faktycznym w stosunkach politycznych we współczesnej Europie. Książka, na którą powołała się Habilitantka, była pisana 20 lat temu, a procesy polityczne w tym czasie nie były jednolicie ukierunkowane, jak chciałby Cooper. Wreszcie Autorka wielokrotnie zwracała uwagę na demokrację i demokratyczność charakteryzujące Europę (UE) (s. 31). Ma Ona rację, że to odróżnia ją od niektórych innych regionów świata. Jednakże powinna zwrócić uwagę na jednoczesne obniżanie jakości demokracji i alienację elit demokratycznych państw od społeczeństw europejskich, a także na takie procesy wpływające na jej jakość, jak dominacja nowych konsumpcyjnych wzorców egzystencjalnych i zanik aktywizmu społecznego. Za symbol uznała zgodę na działanie międzynarodowych sądów europejskich (s. 31), co, jak

pokazuje najnowsza historia, nie musi być powszechne. Dyskusyjne jest twierdzenie o odrzucaniu przemocy, jako sposobu rozwiązywania konfliktów (s. 32). To bowiem tylko ideał, a utrzymywanie sił zbrojnych poszczególnych państw świadczy o braku rezygnacji z przemocy i gotowości ich użycia w sytuacjach kryzysowych i w obronie własnych interesów także poza granicami. Właśnie paradygmat postmodernistyczny, zakładający umiejscowienie przedmiotu badań w kontekście kulturowym (s. 33), wydaje się, że obniża rangę analizy wspomnianych interesów. Powyższe konstatacje Autorki dotyczą zatem tylko wzajemnych stosunków państw demokratycznych.

W tym rozdziale Autorka słusznie zauważyła, że toczą się w Europie i nie tylko, dwa równoległe procesy: przekazywanie władzy państwa instytucjom ponadnarodowym i organom lokalnym. Zmienia to pozycję państwa narodowego (s. 49). Jednakże nie nadmieniła, że to procesy odwracalne, państwo może wrócić do tych obszarów, z których wycofało się, a opuszczenie UE przez Wielką Brytanię i sytuacja z końca drugiej dekady XXI wieku tego dowodzi.

Uwagę recenzenta zwróciło hasło przetłumaczone przez Autorkę z języka greckiego, zanotowane przez Nią w maju 2012 r. podczas jednej z demonstracji w Atenach: „Jeśli wybory cokolwiek zmienią, uznamy je za nieważne” (s. 54). Habilitantka przetłumaczyła je samodzielnie – jak zadeklarowała. Jednakże należy zaznaczyć, że cytat ten jest niemal tożsamy ze słowami wypowiedzianymi przez anarchistkę żyjącą na przełomie XIX i XX w. – Emmę Goldman: „gdyby wybory mogły coś zmienić... zostałyby zakazane” albo „byłyby nielegalne”. Wątpliwości dotyczą interpretacji tegoż cytatu. W Grecji bowiem ruch anarchistyczny stanowił istotną część protestów społecznych w 2012 r. Potwierdza to obserwacja demonstracji, podczas których widoczne były czarno-czerwone flagi symbolizujące ruch anarchistyczny. Jeśli zatem to anarchiści takie hasło głosili, to należałoby je zinterpretować jako sprzeciw wobec władzy – każdej władzy, nawet pochodzącej z demokratycznych wyborów. Udział anarchistów w demonstracjach wpisuje się w antagonistyczny stosunek Greków do państwa (o czym pisała Autorka), ale sam anarchizm – jako myśl polityczna – nie jest reprezentatywny ani dla Greków, ani dla społeczeństw innych państw UE. Należy także dodać, że podobnie jak w przypadku wstępu, w którym Habilitantka dwukrotnie dokonała opisu celów i metod badawczych, tak i to hasło w książce zostało przytoczone dwukrotnie (s. 54 i 159).

W tej części monografii pojawiają się także inne luki i mankamenty. Autorka użyła terminu „apolityczność” (s. 29), ale w istocie kontekst dotyczy niepolityczności, co świadczy

o deficytach dotyczących podstawowych pojęć politologicznych. Przykład europejski nazwała natomiast „lokalnym” w skali świata (s. 29), co jest dyskusyjne.

Rozdział 2 książki dotyczy funkcji państwa narodowego. Opisy i analizy przeprowadzone w tym rozdziale nie stanowią nowego przedmiotu badań. Autorka zresztą powinna częściej odwoływać się w przypisach do dzieł licznych badaczy funkcji państwa. Pisze o funkcjach np. politycznych w liczbie mnogiej, a następnie o funkcji np. politycznej w liczbie pojedynczej (s. 58). Prawidłowo stwierdziła, że „wszelkie przemiany polityczne zachodzące na jej obszarze [Europy] wywoływały wrażenie, że wraz z nimi maleje rola państwa”, ale opacznie stwierdziła, że „Zjawisko to zaczęto nazywać globalizacją” (s. 59). Globalizacja to przecież nie tylko przemiany państwa i jego funkcji, to znaczenie więcej, to procesy dotyczące wielu sfer ludzkiej (i nie tylko) egzystencji. Za zbyt uproszczone należy uznać też analizy uwarunkowań i genezy państw europejskich (s. 67-68). Autorka nie przytoczyła różnorodności koncepcji, skupiając się na jednej. Dalej (s. 68-73) podaje przykłady koncepcji państwa i polityki, odwołując się do takich myślicieli, jak Arystoteles, Niccolò Machiavelli, Immanuel Kant, John Stuart Mill, Georg Jellinek, Max Weber. Nie wytłumaczyła jednak, dlaczego posłużyła się tymi nazwiskami, a nie innymi, jak np. Platon, Thomas Hobbes, John Locke, Adam Smith, Monteskiusz itd. Jak można wnioskować z kolejnych kart monografii (s. 73), ten wybór miał uzasadnić twierdzenie, że do istnienia państwa konieczne są demokracja i prawo (co jest wadliwym wnioskiem) oraz wskazane przez Autorkę wizje państwa. Tu jednak popełniła błąd merytoryczny. Wskazała np. podejście socjalne, które opiera się na koncepcji państwa opiekuńczego (s. 74), uznając, że za czołowego twórcę tej wizji postrzega się m.in. Karola Marksa, choć także Pierre’a Josepha Proudhona. Niezręcznie jest nawet tłumaczyć, że państwo opiekuńcze czy socjalne to nadal państwo z gospodarką rynkową. Karol Marks natomiast stworzył koncepcję państwa socjalistycznego (a nie socjalnego), jako etapu poprzedzającego komunizm (społeczeństwo bezpaństwowe). To dwie antagonistyczne koncepcje. Marks mógł wprawdzie pośrednio przyczynić się do stworzenia takiej koncepcji państwa socjalnego, ale tylko w znaczeniu, jaki obrazuje np. geneza „socjalizmu z katedry”. Z kolei Proudhon to jeden z prekursorów anarchizmu – z zasady przeciwnego wszelkiej władzy, hierarchii i państwu. Stworzył koncepcję mutualizmu, a więc systemu, w którym ludzie bez władzy, dzięki specjalnemu bankowi wymiany i bonom pracy zastępującym pieniądze, mieli funkcjonować w niepaństwowych społecznościach producentów i konsumentów. Recenzenta ciekawi zatem, skąd Habilitantka czerpała wiedzę na ten temat, czy może był to Jej samodzielny wniosek? (w tekście bowiem brak przypisu).

Rozdział ten zawiera jednak także szereg poprawnych i trafnych analiz, tez i wniosków. Dotyczy to np. refleksji o rządzeniu jako projektowaniu (s. 83), ujęć tabelarycznych zakresu funkcji państwa, modelowania funkcji, cech świata ponowoczesnego i przypisanych im funkcji, wymiarów globalizacji i funkcji państwa (s. 87 i nast.). Niektóre z tych analiz i ujęć są nader pozytywnie zaskakujące. Tę część rozdziału uznać należy za zdecydowanie najbardziej wartościową i nowatorską, choć nie za pozbawioną nieścisłości. Autorka odwołała się np. do konstytutywnych elementów państwa (terytorium, ludność, władza), co przecież wcześniej uczynił Jellinek, o którym w tym akapicie nie wspomniała. Poprawnie i interesująco opisała ewolucję roli i znaczenia państwa. Jednakże pisząc o utracie monopolu państwa na używanie przemocy poprzez prywatyzację bezpieczeństwa (s. 110) nie dostrzegła, że to proces ograniczony, zależny od „woli” oraz finansów państwa i odwracalny. Nadużyciem interpretacyjnym jest także ostatni akapit rozdziału (s. 111). Nie każde z państw ma bowiem jednolite podstawy, co dotyczy np. wskazanego przez Autorkę indywidualizmu czy założenia o słuszności demokracji. Ostatnie było długim i niepowszechnym procesem kształtowania się takiego poglądu.

Rozdziały 3, 4 i 5 są tymi częściami monografii, które znacznie różnią się od poprzednich jakością. W rozdziale 3 pozytywnie ocenić należy np. refleksje o podwójnej retoryce greckich partii politycznych wobec UE (s. 147), o dysfunkcjonalności systemu politycznego (s. 149), o alienacji partii od wyborców (s. 149). Choć i tu nie brakuje mankamentów i uproszczeń, np. Autorka napisała, że w powszechnym przekonaniu państwo europejskie to państwo demokratyczne (s. 113). Tak jest, jeśli przyjęte zostanie założenie Autorki o identyfikacji europejskości z UE. W miejscu, w którym Habilitantka przeprowadza analizę nt. Złotego Świtu (s. 149) należało jednak zaznaczyć, że państwo, mimo wskazanych słabości, poradziło sobie z tą partią, a w 2013 r., po zabójstwie muzyka Pavlosa Fyssasa doszło do aresztowania ponad 70 działaczy partii, w tym jej przewodniczącego. Ponad to w rozdziale cytowane są różne hasła z demonstracji w Grecji. Mają one anarchistyczny wydźwięk, niektóre wręcz były wypowiedziane przez polskich anarchistów (s. 160-161). To rodzi przypuszczenie, choć tylko przypuszczenie, o braku reprezentatywności tych haseł na tle żądań społecznych.

Na tle poprzednich rozdziałów interesujący jest rozdział 4 dotyczący kryzysu funkcji ekonomicznych państwa greckiego. Nie można mieć istotnych zastrzeżeń do podrozdziałów 4.2 i 4.3. Zostały one dobrze skomponowane. Autorka przedstawiła w nich ważne i ciekawe analizy oraz wnioski. Niekiedy podrozdziały te można wręcz traktować jako nowatorskie. Niejednokrotnie brakuje w nich jednak odwołań do źródeł wiedzy, jeden z diagramów (s.

213) powinien być opisany w języku polskim (wszak książka jest w języku polskim), a w przypisie 411 znalazł się zapis „przyp. red.”, co jest niezrozumiałe w jednoautorskiej monografii. Więcej uwag dotyczy podrozdziału 4.1. Habilitantka napisała, że dzisiejszy świat podlega demokratyzacji (s. 170). To prawda, ale tylko w sensie przestrzennym, a w sensie jakościowym tak nie jest. Pisze o gospodarce narodowej „tylko z nazwy” (s. 171), ale przecież nie o to chodzi w tym pojęciu, do czego odnosi się Habilitantka. To termin oznaczający działalność gospodarczą na danym terenie, a działalność taka na określonym terytorium przecież trwa, państwa nie przestały istnieć, choć się zmieniły i granice mają inny charakter niż sto lat temu. Kolejne zdanie zaś jest trudne do zrozumienia. Dalej Autorka pisała o tym, że państwo chcąc zachować dominującą rolę jako organizator życia społecznego samo wikła się w różne powiązania (s. 171). Jednocześnie wcześniej dawała do zrozumienia, że państwo już utraciło dominującą pozycję. Zatem chce zachować to, co utraciło? Twierdzenia formułowane w duchu neoliberalnym o procesach liberalizacji, deregulacji i demontażu państwa (s. 172) są natomiast często nieaktualne. Nadto Autorka powołuje się na opinię jednego z ekonomistów (s. 177), ale nie podaje opinii konkurencyjnych, a nawet wśród rodzimych ekonomistów znaleźliby się tacy, którzy taką opinię zakwestionowaliby. W podrozdziale tym są też widoczne luki dotyczące analiz stanu finansów Grecji i funkcjonowania systemu fiskalnego, co m.in. doprowadziło do kryzysu w tym państwie. Warto byłoby też sięgnąć szerzej do pozycji, na którą Autorka powoływała się w ograniczonym zakresie, Tomasza Kubina, Małgorzaty Lorenckiej i Małgorzaty Myśliwiec pt. *Wpływ kryzysu gospodarczego na działanie systemu politycznego. Analiza przypadku Grecji, Hiszpanii i Włoch z 2017 r.* To bardzo ważna książka, stanowiąca wzorzec dla podobnych badań. Opracowania tych autorów, szczególnie M. Myśliwiec, mogą stanowić modelowe przykłady rozwiązań zbliżonych przedmiotowo problemów badawczych.

Rozdział 5 monografii zgodnie z tytułem traktuje o funkcjach społecznych, a w istocie obejmuje kwestie kulturowe. Rozdział ten jest wartościowy. Jest poprawnym usystematyzowaniem wiedzy. Wnosi do dotychczasowych ustaleń nowe treści, choć w skromnym wymiarze. Również w nim zdarzają się jednak dyskusyjne sformułowania, mankamenty językowe czy powtórzenia treści z wcześniejszych części książki (s. 245).

Dobrze sporządzone zostało zakończenie. Nie jest to bowiem zwykłe podsumowanie. I w nim jednak znajdują się sporne treści, np. dotyczące refleksji o narodzie politycznym (s. 290). Zgodzić się można jednak z Autorką, że monografia stanowi wkład do debaty o funkcjach współczesnego państwa, ale zdaniem recenzenta nie jest to wkład znaczący (s. 295).

Bibliografia książki jest nader obszerna. Nie można mieć istotnych zastrzeżeń co do jej ilościowych wskaźników. Warto podkreślić, że Habilitantka wykorzystała wiele opracowań greckich i innych obcojęzycznych. Brakuje w niej jednak najnowszej literatury z zakresu teorii państwa (o czym świadczą luki w początkowych częściach książki), ale też np. literatury nt. Grecji, m.in. publikacji Jacka Knopka. Niewłaściwe jest usytuowanie kolejnych części bibliografii (rozpoczyna ją wykaz podręczników szkolnych). Ponadto podział bibliografii powinien zostać oparty na konkretnych kryteriach, inaczej bowiem dochodzi do tego, że czytelnik szukając książki w bibliografii może odnaleźć ją w innym miejscu niż w dziale „publikacje książkowe”. Nie należy także mieszać artykułów prasowych, np. z „Gazety Wyborczej” z artykułami z czasopism naukowych. To inne rodzaje piśmiennictwa. W bibliografii brakuje również nazw portali internetowych i choćby rocznych dat wejść na wymienione strony internetowe. Niepokój rodzi także odwoływanie się przez Habilitantkę w pracy na stopień do czasopism studenckich („Studenckie Zeszyty Naukowe”) (s. 315), choć autorem artykułu, do którego Habilitantka odwołała się był naukowiec.

Tekst książki zawiera także pomyłki i nieprawidłowości językowe. Dla porządku wymienić należy niektóre z nich: „hipoteza badawcza pracy zakłada” (s. 10), „zakładanej hipotezy” (s. 25), „jednym z założeń prezentowanej pracy jest postulat” (s. 15), „weryfikacja tezy” (s. 45), „Karmiony w okresie przedwyborczym elektorat” (s. 205), „zglobalizowany świat” (s. 179, 231) (czy to nie tautologia?), „poglądy opinii publicznej” (s. 243-244), „organizacja powstała dla wzmocnienie (...)” (s. 174), „stało się (...) czynnikiem ograniczających” (s. 174). Często Autorka stosuje słowo „musi”, np. „państwo musi” (s. 174), ale to tylko Jej opinia. Habilitantka stosuje także potoczne i niepolitologiczne słownictwo, np. „kraje komunistyczne” (s. 120), słownictwo niedookreślone, np. „W ostatnich miesiącach” (s. 159) (ale którego roku?). Autorka często używa słów i sformułowań typu „świat postrzegany jest” (s. 170), „postrzega się” (s. 74), „zwolennicy wolnego rynku przyznają” (s. 176), „można było usłyszeć głosy” (s. 171), ale kto postrzega?, kto coś głosi?, którzy zwolennicy?, wszyscy? Brak zatem odniesień do tego, kto tak czyni, albo na podstawie czego Habilitantka takie opinie formułuje. Tworzy Ona tym samym publicystyczną narrację w swojej opowieści o Grecji i reszcie UE, wykazując predylekcje ku popularnonaukowości.

W opinii recenzenta należy także dodać, że w niektórych miejscach tekst monografii powinien być uzupełniony przypisami albo przypisy powinny zostać skorygowane. Brak jest bowiem wskazania źródeł wiedzy albo niektóre przypisy nieprawidłowo zostały umiejscowione w tekście. Brak wskazania źródeł, na których oparła się Autorka, utrudnia czytelnikowi weryfikację przytaczanych faktów i zgłębienie wiedzy. W niektórych

przypadkach brakuje precyzyjnego wskazania odwołań do źródeł albo przesłanek przeprowadzonych systematyzacji i analiz. Niektóre przypisy zostały sporządzone nieprawidłowo.

Z pewnością recenzowana monografia – z uwzględnieniem powyższych zastrzeżeń – warta była publikacji. Stanowi ważną pozycję wydawniczą. Jednakże nie spełnia ona wymogów określonych w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Na podstawie wskazanych wyżej uwag, wając argumenty pozytywne i negatywne, w kontekście wymagań ustawowych monografię oceniam negatywnie. Poza nielicznymi nowatorskimi i odważnymi w treści fragmentami, zawiera ona liczne nieprawidłowości, które nie pozwalają na ocenę pozytywną. Wyraźnie zauważalne są braki i luki z zakresu teorii państwa i teorii polityki. Opisy metodologiczne częściowo zostały oparte na intuicji i wiedzy potocznej, a nie na wiedzy naukowej, co świadczy, że Habilitantka nie jest gotowa do podjęcia samodzielnej pracy badawczej. W monografii widoczna jest przewaga podejścia właściwego naukom historycznym. To najważniejsze argumenty uzasadnienia świadczące za negatywną oceną osiągnięcia. Pozostałe z nich wskazane zostały wyżej.

Ocena pozostałego dorobku naukowego

W przygotowanym autoreferacie Habilitantka opisała swój dorobek naukowy z lat 2009-2020, a więc z okresu po uzyskaniu stopnia doktora. Dorobek ten podzieliła na trzy główne obszary:

1. teoretyczna i empiryczna refleksja nad grecką polityką w XX i XXI wieku,
2. rozważanie pojęcia tożsamości lokalnej, narodowej i europejskiej jako efektu procesów politycznych i kulturowych,
3. kwestia migracji jako zjawiska warunkującego zmiany polityczne i kulturowe w Europie.

Poniższa ocena dotyczy tych publikacji, które zostały dostarczone recenzentowi, a jednocześnie znalazły się w wykazie zamieszczonym w autoreferacie.

W zakresie pierwszego obszaru Habilitantka zadeklarowała, że „Publikacje zawarte w tej części dorobku stanowią uzupełnienie osiągnięcia, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2b ustawy”. W obszarze tym Habilitantka przedstawiła 4 rozdziały w książkach i 5 artykułów naukowych.

Pierwszy rozdział zatytułowany został *Kobiety w polityce współczesnej Grecji*. Stanowi on część opracowania *Kobiety w polityce* pod red. M. Banaś (Kraków 2017, s. 69-90). Zgodnie z deklaracją Autorki dokonała Ona przeglądu działań Greczynek

zaangażowanych w działania polityczne na różnych szczeblach władzy w państwie. To więcej opis niż analiza ich działań, ale wartościowy poznawczo.

Drugi tekst zatytułowany został *1956: polityka grecka jako wielogłowa Hydra*. Stanowi on część opracowania (*Nieco*) *inne spojrzenie 1956/ Eine (etwas) andere Perspektive* pod red. J. Kochanowskiego i J. von Puttkamera (Warszawa 2016, s. 171-178). Rozdział ma również charakter opisowy i analityczny. Autorka opisała w nim zmiany w greckiej polityce i ich dynamikę. To artykuł systematyzujący fakty i wiedzę o nich.

Trzeci rozdział zakwalifikowany do tego obszaru tematycznego nosi tytuł *Grecy i Grecja w kontekście przewodnictwa Radzie Unii Europejskiej*. Jest on częścią opracowania *Balkany w XXI wieku. Problemy konsolidacji i integracji* pod red. M. Babica i I. Jakimowicz-Ostrowskiej (Warszawa 2014, s. 195-221). To w tym obszarze jedno z ważniejszych osiągnięć, gdyż jest wynikiem nie tylko współpracy międzynarodowej Autorki (podobnie jak poprzedni rozdział), ale współpracy, w której Habilitantka odegrała istotną rolę, jako współredaktor książki. Rozdział to jednak opis i analiza głównie problemu specyfiki polityki bałkańskiej w kontekście europejskim.

Czwarty tekst to *Kultura polityczna w dzisiejszej Grecji*. Został opublikowany w książce *Teoretyczne i praktyczne problemy kultury politycznej. Studia i szkice* pod red. M. Banaś (Kraków 2013, s. 141-164). Autorka opisała w nim m.in. kulturę Greków, jej aspekty polityczne, życie społeczne, problemy integracji europejskiej w tym kontekście, uwarunkowania stosunku obywateli Grecji do państwa, ale także potencjalne tego skutki. Poprawnie opisała zasady mikro i makroanalizy przeprowadzonej w badaniach.

Pierwszym artykułem naukowym w tym obszarze tematycznym jest tekst *A forgotten paradigm, why postmodernism should be used in research on European international relations* („Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” tom 13 nr 1/2019, s. 11-24). Autorka przeprowadziła w nim analizę postmodernizmu (który w autoreferacie nazwała najpierw paradygmatem z narzędziami, a potem „metodą”, s. 23, a w monografii – „narzędziem”) także w odniesieniu do nauk o polityce. Jasno sprecyzowała cel artykułu.

Drugi tekst jest również anglojęzyczny: *Two States, four elections, one issue – Greece and Poland on the populist path*. Jego współautor to Stylianos Ioannis Tzagkarakis – University of Crete („Colloquium” 4/2019, s. 127-146). To tekst będący wynikiem współpracy międzynarodowej Habilitantki. Analizowała Ona w nim populizm „lewicowy” i „prawicowy” na przykładzie Syrizey i PiS. Właściwie zastosowała analizę komparatystyczną. Ten artykuł zdecydowanie przewyższa poziomem pozostałe, być może za sprawą podjętej współpracy jego autorów, co dobrze rokuje w dalszym rozwoju naukowym Habilitantki.

Trzeci artykuł zatytułowany został *Funkcje i dysfunkcje czyli redefinicja zadań współczesnego państwa w Europie* („Przegląd Zachodni” 4/2017 (365), s. 57-78). Podobnie, jak w osiągnięciu głównym, Autorka analizowała w nim funkcje państwa. Sformułowała ważne wnioski, podobnie jak w ocenionej wcześniej monografii.

Kolejny artykuł to *Religia i jej znaczenie w życiu politycznym współczesnej Grecji* („Przegląd Religioznawczy” nr 3/261, 2016, s. 27-42). Autorka sformułowała w nim liczne pytania, na które poszukiwała odpowiedzi. Nazwanie Grecji państwem wyznaniowym (s. 27) uznać należy jednak za nadinterpretację.

Ostatni artykuł w tej grupie to *Mniej greckości w Grecji – czyli kto z kim ma kłopot?* („Sprawy Narodowościowe” nr 40/2012, s. 151-164). To ciekawa publikacja, z pewnością zainteresowanie nią wzrosłoby, gdyby artykuł został opublikowany w prasie powszechnie dostępnej.

Część ze wskazanych publikacji zawiera treści, analizy, konkluzje, które zostały umieszczone w osiągnięciu naukowym. Pod tym względem można uznać, że osiągnięcie naukowe podsumowuje albo sumuje badania Habilitantki i nie stanowi (przynajmniej częściowo) opracowania nowego w kontekście zawartej w nim treści, choć jest nowe w swej formie. Tłumaczy to także dlaczego w opracowaniu tym doszło do tak wielu powtórzeń treści. Publikacje Habilitantki (głównie rozdziały) w tym obszarze tematycznym zawierają formalne predylekcje popularnonaukowe. Przejawem tego są niektóre treści, braki w opisach metodologicznych i same tytuły tekstów. Widoczne są w nich deficyty z zakresu podstaw teoretycznych, podobnie jak w głównym osiągnięciu naukowym. Z pewnością mają one jednak dużą wartość poznawczą. Systematyzują wiedzę bądź ją wzbogacają.

Drugi obszar tematyczny objął rozważania o pojęciu tożsamości lokalnej, narodowej i europejskiej jako efektu procesów politycznych i kulturowych. Habilitantka napisała w autoreferacie, że „Publikacje, zawarte w ramach tego obszaru tematycznego, poświęcone są różnym aspektom tworzenia się tożsamości, w tym tożsamości państwowej, i są pokłosiem moich zainteresowań badawczych od czasów studiów i pracy nad dysertacją doktorską”. Uczciwie dodała, że „wspomniana poniżej monografia jest efektem (...) pracy nad doktoratem” (s. 25).

Wspomniana książka pt. *Mniejszości narodowe w Gdyni w latach 1944-2005* (Gdynia 2008) jest rozprawą historyczną. Z pewnością jest to opracowanie wartościowe w obszarze nauk historycznych.

W tym obszarze tematycznym Habilitantka wymieniła również współredakcje dwóch książek: *Między pamięcią zbiorową a historią. Rekonstrukcje przeszłości w Europie*

Środkowo-Wschodniej pod red. P. Bałdys, I. Jakimowicz-Ostrowskiej i J. Charuty-Kojkoł (Gdańsk 2016) oraz *Balkany w XXI wieku. Problemy konsolidacji i integracji* pod red M. Babica i I. Jakimowicz-Ostrowskiej (Warszawa 2014). Współredakcje są z pewnością ważnym przykładem aktywności na polu organizacji przedsięwzięć naukowych.

Rozdziały w monografiach naukowych wymienione w autoreferacie w tym obszarze to:

1. *One State But Two Perspectives of the Transformations. The picture of Poland after 25 years of transition*, w: *Суспільства у проєкті розбудови*, red. L. Klymanska, Ya. Turchyn, V. Savka, Kijów 2016, s. 24-34.
2. *National minorities in Poland after 2001. A political problem or an element of multicultural reality?*, w: *Representation, expression and identity: interdisciplinary insights on multiculturalism, conflict and belonging*, ed. T. Rahimy, Oxford 2009 (e-book, niejasny opis w autoreferacie).
3. *Gdynia: citta di sogni, miti e memorie*, w: *Citta Europee del XXI secolo. Luoghi e tempi del mutamento urbano*, red. M. Marchi, P. P. Penzo, C. Tonini, Bolonia 2012, s. 229-249.
4. *Wizerunek Islamu w świadomości Polaków*, w: *Spotykając innego. Polacy w Afganistanie. Stereotypy Islamu i jego wyznawców w świadomości żołnierzy zawodowych. Diagnoza i koncepcja oddziaływań w kierunku ich zmiany*, red. J. Kojkoł, M. Malinowski, Warszawa 2011, s. 43-60.
5. *Czy język jest elementem kształtującym współczesną europejską tożsamość*, w: *Jednostka społeczeństwo - państwo wobec megatrendów współczesnego świata*, red. G. Piwnicki, S. Mrozowska, Gdańsk 2009, s. 230-241.
6. *Poczucie własnej odrębności w świecie ponowoczesności*, w: *Dokąd zmierza Europa?*, red. P. Mickiewicz, H. Wyligąła, Wrocław 2009, s. 91-99.
7. *Problemy edukacyjne na przykładzie wybranych trójmiejskich mniejszości narodowych i etnicznych*, w: *Edukacja wobec tożsamości społecznej*, red. E. Gawęł-Luty, J. Kojkoł, Gdańsk 2008.
8. *Tatarzy gdyńscy jako przykład współistnienia społeczności wielokulturowej miasta portowego*, w: *Edukacja obywatelska w społeczeństwach wielokulturowych*, red. A. Szelaąg, Kraków 2007, s. 173-179.

Do tego obszaru Habilitantka zakwalifikowała także opracowanie haseł do leksykonu politologicznego i trzy artykuły naukowe:

1. *Życie religijne Czechów czyli laicyzacja naszych południowych sąsiadów*, „Przegląd Religioznawczy” nr 3 (269)/2018, s. 163-182.

2. *Radykalizm polityczny jako reakcja na własne państwo Europa środkowa i wschodnia w XXI wieku*, „Przegląd Zachodni” nr 4 /2011, s. 75-92.

3. *Znaczenie państwa narodowego w ponowoczesnej rzeczywistości europejskiej*, „Zeszyty Naukowe AMW” nr 3/ 2010, s. 191-208.

Ocena dostarczonych do recenzji publikacji Habilitantki w tym obszarze jest zbliżona do oceny poprzedniego obszaru tematycznego. Publikacje te ocenić można jako wartościowe poznawczo, systematyzujące wiedzę i niekiedy wnoszące nowe wątki do badań. Autorka sięgała w nich do literatury obcojęzycznej, przyczyniając się do rozwoju polskiej nauki. Jednakże należy uzupełnić, że nie wszystkie z przedstawionych tekstów są opracowaniami z zakresu nauk o polityce i administracji. Jakość merytoryczna publikacji z zakresu historii świadczy o tym, że Habilitantka znacznie lepiej czuje się w materii historycznej niż politologicznej, a szczególnie w jej teoretycznej części. Widoczny jest jednak jej stopniowy naukowy rozwój, postęp w zakresie kompetencji analitycznych i wiedzy na temat stanów badań w określonych obszarach. Specyfiką niektórych tekstów Habilitantki jest podkreślanie ich „politologiczności” albo pisemne deklarowanie i samoidentyfikowanie się Jej z politologią. Politolog nie musi jednak tego robić. Wystarczy to uczynić poprzez odpowiedni przedmiot badań, *per facta concludentia*.

Wśród publikacji politologicznych wysoko należy ocenić artykuł pt. *Radykalizm polityczny jako reakcja na własne państwo. Europa środkowa i wschodnia w XXI wieku*. Zawiera on istotne konstatacje i analizy oparte na oryginalnych założeniach – i co warto dodać – społecznie ważne. Jednakże i w tym przypadku Autorka nie wykazała się dostateczną wiedzą terminologiczną, co potwierdzają publikacje, do których odwoływała się w przypisach na pierwszych stronach artykułu.

Artykuł pt. *Znaczenie państwa narodowego w ponowoczesnej rzeczywistości europejskiej*, jak się wydaje stanowił pierwszy etap badań Autorki, których końcowym etapem było osiągnięcie naukowe w postaci recenzowanej monografii.

Na pograniczu politologii i innych dyscyplin usytuować można artykuł pt. *Życie religijne Czechów czyli laicyzacja naszych południowych sąsiadów*. Artykuł jest poprawny pod względem metodycznym. Poprawnie został ustrukturyzowany. Wnosi ciekawe ustalenia do wiedzy naukowej. Został poparty wynikami badań spoza Polski.

Trzeci obszar tematyczny wskazany przez Habilitantkę to kwestia migracji jako zjawiska warunkującego zmiany polityczne i kulturowe w Europie.

Według Habilitantki przedstawione w tym obszarze tematycznym publikacje są konsekwencją Jej zainteresowań związanych z funkcjonowaniem mniejszości narodowych i

etnicznych nie tylko na terenie Gdyni, ale także Polski i Europy (s. 30). Publikacje z tego obszaru obejmują jeden rozdział i trzy artykuły.

Wskazany przez Habilitantkę rozdział został zatytułowany *Budowanie mostów czyli polityczny wymiar obecności społeczności ukraińskiej w powojennej Polsce*. Stanowi on część opracowania *Od Zborowa do NATO (1649-2009). Studia z dziejów stosunków polsko-ukraińskich od XVII do XXI wieku* pod red. M. Franza i K. Pietkiewicza (Toruń 2009, s. 162-184). Tekst stanowi uzupełnienie badań realizowanych podczas prac nad doktoratem nad mniejszościami. Dla porządku należy uzupełnić, że Habilitantka podając w autoreferacie dane dotyczące tej publikacji popełniła trzy błędy: podała błędnie w tytule „Zbrowa”, pominęła człon „od XVII do XXI wieku” i nie wymieniła drugiego redaktora książki. Poprawki w tytule recenzent naniósł po zapoznaniu się z książką i danymi w wykazie publikacji AMW w Gdyni. To tekst opublikowany niedługo po doktoracie Habilitantki. W formie, w jakiej został on dostarczony do recenzenta, dominuje w nim potoczność sformułowań i zdarzają się inne błędy.

Artykuły wymienione w autoreferacie w tym obszarze to:

1. *Kobiety – „nowy” typ imigranta we współczesnej Europie*, „Colloquium” 3/2017”, s. 81-102.
2. *Imigracje do Europy wyzwaniem XXI wieku – przypadek Grecji*, „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” 2010/2011 (tytuł przedstawiony w autoreferacie ponownie zapisany został błędnie, jako „Imigracja”).
3. *Imigracja ludności muzułmańskiej i jej pozycja w krajach Europy Zachodniej po 2001 roku – perspektywa politologiczna*, „Zeszyty Naukowe AMW” nr 4 (187)/2011 (w autoreferacie zapisano „zachodniej” z małej litery i brakowało myślnika).
4. *Religia a tożsamość narodowa we współczesnej Europie*, „Przegląd Religioznawczy” nr 4/234, 2009, s. 197-210.

Publikacje z tego obszaru tematycznego zasadniczo ocenić można umiarkowanie pozytywnie, aczkolwiek mają one charakter systematyzujący, opisowy i analityczny. Brakuje w nich określeń założeń metodologicznych. Cechuje je jednak dodatnia wartość poznawcza.

Konkludując należy wspomnieć, że wykaz innych niż osiągnięcie naukowe publikacji nie zawiera publikacji we wiodących czasopismach politologicznych, takich jak m.in. „Politeja”, „Studia Politologiczne”, „Athenaeum”, „Świat Idei i Polityki”, „Rocznik Integracji Europejskiej”, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne”. Tymczasem tematyka tych czasopism, jak i innych, które nie zostały tu wymienione, odpowiada zainteresowaniom Habilitantki.

Habilitantka publikowała jednakże artykuły w ważnych czasopismach, np. „Przegląd Zachodni”, „Przegląd Religioznawczy”, „Colloquium”, a także „Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego” czy „Sprawy Narodowościowe”. Z trójki wymienionej jako pierwsza, tylko trzecie zostało zakwalifikowane na liście czasopism punktowanych do czasopism z zakresu nauk o polityce i administracji, a spośród dwóch ostatnich tylko „Rocznik”. Dobrze, że Habilitantka kierowała artykuły do wszystkich z nich, ale warto byłoby zaznaczyć swoją obecność w środowisku politologicznym także poprzez publikacje w innych czasopismach, o wysokich standardach publikacyjnych i przedmiotowo politologicznych. *In plus* świadczą jednakże publikacje zagraniczne: Lwów 2016, Bolonia 2012 i Oxford 2009. To istotne osiągnięcie i ważny wkład w popularyzację wyników badań polskich naukowców.

Habilitantka w autoreferacie napisała, że „Łączna wartość punktowa dorobku, liczona dla publikacji po doktoracie i według wytycznych opublikowanych przez MNiSW w grudniu 2019 r. wynosi 876 punktów” (s. 32). Takie stwierdzenie jest jednak nadużyciem. Wykaz ten dotyczy bowiem publikacji od określonego roku. Punktacja dla publikacji z lat wcześniejszych powinna być obliczana według wcześniej aktualnych list. Tak jest to obliczane w systemach uczelnianych bibliotek, co potwierdza system Expertus Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni, gdzie Habilitantka jest zatrudniona. Zgodnie z nim Habilitantka opublikowała w latach 2008-2019 28 tekstów (artykułów, rozdziałów, książek, współredakcji) o łącznej wartości 251 pkt. (<http://amw.expertus.com.pl/>, 18.07.2021).

Oceniając dorobek naukowy Habilitantki przedstawiony w autoreferacie należy dodać, że po uzyskaniu stopnia doktora wykazywała się ponadprzeciętną pozapublikacyjną aktywnością naukową, tzn. brała udział w konferencjach naukowych, w tym międzynarodowych, a ponadto uczestniczyła w licznych stażach naukowych w ramach współpracy z naukowcami z Grecji, uczestniczyła w programie Erasmus, prowadziła wykłady w ośrodkach zagranicznych. W autoreferacie wskazała, że była promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim na Uniwersytecie Jagiellońskim. Była recenzentem publikacji, pracowała w międzyuczelnianych zespołach badawczych w projektach grantowych. Ten aspekt jej aktywności znacząco wykracza ponad przeciętność, co znaczenie podwyższa wartość naukową całego zamierzenia habilitacyjnego. Świadczy, że Habilitantka wykazała się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej – co jest wymogiem ustawowym.

Ocena aktywności dydaktycznej, organizacyjnej, eksperckiej i popularyzatorskiej

Na podstawie informacji przedłożonej przez Habilitantkę można stwierdzić, że ma ona istotne, bogate i rozległe doświadczenie w akademickiej pracy dydaktycznej, a także organizacyjnej i popularyzującej naukę, w mniejszym zakresie – eksperckiej.

Wśród osiągnięć dydaktycznych należy wymienić liczne przedmioty prowadzone w Jej macierzystej uczelni oraz konwersatoria w języku angielskim, warsztaty i szkolenia. Zgodnie z oświadczeniem współtworzyła programy studiów licencjackich, magisterskich i podyplomowych. Prowadziła także seminaria licencjackie i magisterskie.

W zakresie osiągnięć organizacyjnych, za autoreferatem można wskazać, że organizowała konferencje (także uczestniczyła w ich komitetach), warsztaty, seminaria, Szkoły Letnie) w kraju i zagranicą, współpracując w tym z zagranicznymi i międzynarodowymi podmiotami. Organizowała panele w czasie Kongresów Politologicznych. W 2018 r. została opiekunem staży międzynarodowych w ramach projektu „Wysokiej jakości staże dla studentów kierunku stosunki międzynarodowe AMW”. Była opiekunem Koła Współczesnych Stosunków Politycznych „Desideratio” na Wydziale Nauk Humanistycznych i Społecznych AMW w Gdyni. W latach 2008-2011 była prodziekanem do spraw studenckich Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych AMW w Gdyni.

Uczestniczyła w licznych międzynarodowych i krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych: Polskie Towarzystwo Nauk Politycznych, Greek Politics Specialist Group PSA (Political Studies Association), Association for the Study of Ethnicity and Nationalism, Česká Společnost pro politické vědy, Polskie Towarzystwo Religioznawcze, Międzynarodowe Stowarzyszenie Historii Religii (International Association for the Study of Religion), Europejskie Stowarzyszenie Studiów Religioznawczych (European Association for the Study of Religions).

W zakresie działalności eksperckiej wykonała ekspertyzę dla Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej.

Habilitantka była aktywna także na polu popularyzacyjnym nauki. Przejawem tego są np. zapisane w You Tube debaty z Jej udziałem.

Konkluzja

Mając na uwadze całokształt osiągnięć dr Iwony Jakimowicz-Pisarskiej, Jej dorobek organizacyjny, dydaktyczny, ekspercki i popularyzatorski oceniam wysoce pozytywnie. Habilitantka wykazała się także istotną (a nawet ponadprzeciętną) aktywnością naukową

realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej, co oznacza spełnienie wymogu ustawowego.

Jednakże wskazane przez Habilitantkę osiągnięcie naukowe pt. *Meandry europejskiego państwa narodowego na przykładzie Grecji*, a także w mniejszym zakresie pozostały dorobek naukowy, zawiera istotne mankamenty, nieprawidłowości, luki i deficyty opisane wyżej. Pomimo tego, że osiągnięcie naukowe zawiera wartościowe fragmenty, co dotyczy także innych publikacji Habilitantki, nie stanowi ono znacznego wkładu w rozwój nauk o polityce i administracji, a więc nie odpowiada wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.).

Paweł Malowdomicz